

1
31.8
2
33.5
46.4
379

Mimia (Acto unico)

Escena Primeira

Xuana e Martiño, sentados

Martiño. ¿ Como está Mimia ?

Xuana. . . . Non fechou os ollos en toda a noite

Martiño. ¿ E logo ?

Xuana. . . . Ouña dar moitas voltas

Martiño. ¿ E o neno ?

Xuana. . . . Nin siquiera o dixa ir solo á horta

Martiño. ¡ Vaya por Dios !

Xuana. E mais fol' os rantos . . . .

Martiño. Eu rogolle, tia Xuana, que teña paciencia, e que br' os coide moito. Será un favor que non esquezereci.

Xua. . . . Coudarei dela como se fore d' unha filla.

Martiño. Gracias, miña tia

Xuana. . . . nomeau un milleiro de vecy o neno

Martiño. Agora que a têm na casa, conven que vosti o seíha todo, para que se dea conta da grande obra de caridade que se fai tendo máis d' ela

Xuana. Taba, sobriño.

Mart. Pois ben. Vosti sabe que Mimia estivo servindo, cando era rapaza, na casa dos Otidalagos, e que estes tiñan dous fillos chamados Xacobe e Reinardo.

Xuana. ¡ E non hei de sabere !

Martins, Jacobe, que era o mais velho, namo-
rouse de Minia; e d'estas relações resultou
um fillo, Fisz, que foi reconhecido por seu
pai. O petreccio Fidalgos, um d'esses peizanos,
que, porque no frento da casa terren unha
pedra e uns garabatos ou e' um mono, faen
sain que son netos de reis, opunxore a que
se fixera casamento...

Xuana j'Vaya co nobre de cirolas!

Mart Non lle parecia ben que o fillo
mais velho, o vinculeiro, tomara por mu-
ller a unha sinxela criada, que tina
mais fidelquicia no corazon que toda a cas-
ta dos Fidalgos junta.

Xuana. ... Ten un corazon com' unha seda
Mar. Si, señora, ten (pausa pequena) Despois obri-
garon a Jacobe que se largase para a Ha-
bana. Ela quidou abandonada, triste, pobre,
sin mantenza para o seu fillo... Andou pe-
ligrinando d'aqui para ali, sin fogar, ape-
gádira sempre o seu Fisz, travallando com'
unha negra algunhas veces, e outras pedindo
esmola... Non faltaron algunhas almas
cristianas que tiveron lástima d'ela e lle
deron man...

Xuana. Eu fuchres unha d'elas.

Mar. Puxen o que puider

Xuana. ... quen sacara partido da tua boa acción

Martino. Ben o sei... e pero quen fai caso

do mundo? Eu sempre lle tiven moito cari-
ño. (Paura) Como ll'iba dicindo, así viviu a pro-
ber Minia sin que Facobe volvese a recor-
darse d'ela, iinda que dicían que tivera
moita sorte e que estaba rico.

Xuana - - - tampouco s'acordou de seuy frai
Mart. Campouco. Os vellos Fidalgoz morreron
ós poucos anos d'irse o fillo para fora. Dei-
xaron uns cativeiros bés que consumen Rei-
naldo á forza de vicios e de nunfla. Agora
vive ben porque se meteu á politico, á caci-
que, e fai o que quier, e gobernase como pro-
de (Facendo a señal de roubar)

Xuana - - - á forza de consumo. - - -
Martino. ¡ Qui el non paga! Pois ben; fai
agora seis meses que o señor cura da parro-
quia recibeu unha copia do testamento, que
Facobe fixo namentras tivo a enfermidade
que o levou á cova. Deixaba á Filia, o fillo
de Minia, toda a súa fortuna que se-
gun din, chega á corenta mil pesos.

Xuana ¡ Corenta mil pesos!
Martino. Si, señora, en ouro. Pero o testamen-
to, fizesese ben, di ademais que no caso de que
Filia non vivira, ese dinheiro fose para o
desleigado de Reinaldo.

Xuana - - - que lle maten o fillo - - -
Martino. É con razón, miña. Trá. Ese home
tenlle callo para todo. Iuen dá unha

funhalada a um parciro dos boi. pol' a
 cusion d' unha fureta, ben pode supo-
 nerse que matará por corenta mil pesos.
 Xuana . . . a fin do mundo

Martino. Ten razón. Poi agora denunciou
 a Minia por tola.

Xua ¿Que Minia está tola! (Santiguándose)
 Martino. Eso quer facer ver Reynaldo; e
 como el é quen manda no distrito, e non
 hai can nin gato que non lle tema, o es-
 pediente leva malas traza, e os médicos
 certificaron de que está verdadeiramente
 tola douda. Dixéronme antes que canolo
 menos se pense, levarana a Santiago
 para a casa de tolos.

Xua . . . Ten tanto sentido coma min
 Martino Si, señora, ten. Pero pol' o cami-
 ño que colleu ese infame, quirendolo aso-
 ballala primeiro, furténdolo roubarlle
 o fillo despois, e agora incapacitándolos
 para gobernal- o seu e quitatala do medio
 lograría fonzela tola de ves, si a justi-
 cia d' os homey, ou or de Dios non o remedia
 Xuana . . . como tola! ¡Ove Maria!

Martino. Si, que inida é pior que enterra-
 la, porque pol' o menos os mortos non
 sinten, e na forea todo arreimata.

Xuana . . . seu favor da fobre Minia?

Marti. Cravallei canto fuiden, pero na
 la logrei. Reynaldo ten moito mando no

distrito e mais na Cruña. Agora é alcalde, secretario do auntamento, xefe...; todo! As suas persecucioes fuxeron a Minia desesperada. O medico dixome que estai tola de verdade. Eu non lle sei, miña tia, se di tal cousa porque lle parece certo, ou porque lle teñan untado. Pero el o di, e calquer dia pasaremol'a gran pena de presenciarmos untra xudiada!

Xuana; E Minia sabe eso?

Martino. Non; pero estai moi estranada por todo o que sucede. As visitas dos medicos, o que as sentes falan en voz baixa cando a ven pasar pol'o camiño, teñena preocupada con fundamento. Pero ainda nada sabe de certo. Cando o seipa, cando queiran alonzala do seu Tiz, do fello da sua vida, penso de min que vai al estalar co'a delor!

Xuana; Oh! Eu non quixera vivir n'ese dia!

Martino. Farei canto foida para evitar que se faga tal infancia.

Xuana. Son moitas as malas mañas de Reinado.

Martino; Ben o sei! Eu suro que si non se fai xusticia, s'a razón é atropellada, farei entender a ese desleigado que o oficio de ladrón ten as suas contras, sobre todo cando hai homes dispostos a impoñer castigo pol'a sua man.

Xuana. Sinto as falas de Tiz. Velai. veñen (Erquense os dous)

Fim da escena I (à volta escena II)

Escena II

Ditos. e Minia con Fiz folia esquerda

Fiz ... Minia ... dalle un bico ò señor Mar (Mar ¹⁰⁷²)
Martino. ¡Ben meu rulo! ¿É ti Minia que
tal t'encontras?

Minia ... Non estou mal. Xuana ...

Fiz ... sempre m'estivo bicando

Martino. Eso non pode ser así.

Xuana ... Minia ... cando aínda vivo.

Martino. Rogoche, Minia, que teñas ~~confianza~~
~~en Dios~~ esperanza en Dios e confianza en
min que te defenderei canto poida. (sintandose)

Minia ... Fiz ... Minia ... Fiz ... Minia ...

Xuana ... ¿Porquí non ha de ir?

Martino. Deixa que o neno xogue na carretera

Minia ... Xuana ... Eñen necesida d'espelirse

Martino. Eso é; Deixao saír!

Minia ... que salla a fora solo

Martino? ¿É por que?

Minia ... Xuana ... Eso e unha manía.

Martino. O mesmo digo

Minia ... Fiz ¡Mamaina!

Martino. Eso pode ser unha figuranza

Xua ... Minia ... Xuana ... porquí ter medo

Marti. Eso digo eu tamen. Se pasase algo, que
nada pasará, con chamarme poñiame a quí
d'un bremeo.

Xua ... Mi ... Xua ... Fiz ... Xua Mi Xua (Xua e Fiz vanse)

Escena III

Minia e Martino

Mirra ... a minha boa sombra?

Martino: De novo? Pouco tenho que añadir o que xa temos falado.

Mirra ... se me vai a fazer.

Marti: Por qui dis eso?

Mirra ... as mudiadas que me tem feito.

Martino. Poida que non.

Mirra ... pol' as escaleiras u baixo

Martino. (Corira) E non estaba eu no mundo?

Mirra. .... no servico do rei

Martino. E verdade

Mirra ... na alma que mi afoga!

Marti: E non queres ter acougo!

Mirra ... que infamia queren fazer!

Martino. Mirra, Mirra, nada succederá

Mirra. .... por non apenarme mais!

Marti. Eu ... eu ... ; que queres que che diga!

Mirra. A verdade de todo.

Marti. Dizenche xa que me tes do teu lado.

Se socedera o que temes, e non houbera xusticia

na terra, fareina eu pol' a minha mam

Mirra. ... fillino da minha vidai!

Mart. Pero muller cala. Pensas mal!

Mirra ... ; Virxe da Pastoreira! (chora)

Martino (aparte) (j como direi eu, como desfarei eu o que dicen!) Non, ti' tel-a mania esa; por agora nada sei. E verdade que Reinado e malo; phero xuroche, que si fixera algo en contra de ti, inda que tivera eu qui escalal' os ceos ou baixar os infernos, lograria que se fixere xusticia. Prometech que a brencia non perigra, e pces seras felis en compana do teu nero.

Mirra: ¿Como pagarei a tua proteccion?

Martino: ~~Querendote~~ como eu te quero. Sendo mi-
na amiga garimosa.

Mirra: !. que me nasce de moi adentro

Marti: E amen eu -- tamen eu -- Quero sel'o
mellor jo irrico amigo seu! (pausa) Mirra nai
vive, e unha santa; teño lle jurado que non
habera muller no mundo para min men-
tras ela alente. Se ti les no fondo do meu
pensamento, entenderasme e que che quero ^{decir}.

Mirra: ... se garda n'ese corazon!

Martino: Fias! de min un bon concert

Mirra: Diago o que merces

Marti: O artista que me tes faiche augmentar
algo ...

Mirra: ... e mail a nobresa tua!

Mart: Mais grande e o teu corazon d'ouro,
que non saben estimar os que te tratan

Mirra: Abonda con que ti o estimas

Marti: Pois d'eso discorde. En sempre confian-
za en qui eu sou o Martino de sempre

Mirra: ... me dan as tuas palabras!

Martino (Erquendose) E a min faime moito
ben pensar que me tes por bon.

Mirra: E xa te vas?

Martino: Si, vou me

Mirra: ... Estiveches xue con miigo (Erquese)

Marti: Non mi'o tomes a mal, Mirra. Hoce
viven tarde; estas anoitecendo ... mirra nai
cea ás oito ...

Minia. . . . non fazas esperar à velliça.

Martino. Estonces, hasta mañana

Minia Descansa ben, Martino (Vai co el hasta portão)

Escena VII

(Minia Triz e Martino entrando Triz soza)

Martino. Aqui estou outra vez,

Minia. Por que volvez?

Mart. Porque a miña criada veu sair d'aqui
a Reinado fai pouco tempo: ¿el é certo?

Minia. Si, por disgracia

Martino. ¿E que quèria? ¿qui pretende?

Minia. . . . ja enverme mail o sangue!

Martino. ¡Tra de Dios! ¿Porque non chamache
por min para esmagar esa fera?

Minia. . . . Non, Martino, perdoo.

Martino. ¿E que mais entencios adivinache
na sua visita? (Sentase)

Minia. . . . Algumbra infancia d'el. . . .

Martino. Si, Minia; chegou o momento de
falar craro. Non teño mais remedio que con-
fesar que, disgraciadamente, non adivinao mal.

Minia. Gogol, sabes algo mais?

Martino. Sei. Despois que sair d'aqui conto
mo todo un amigo

Minia. ¡Dinno por Dios!

Martino. ¡Non! Veño disposto a non deciro.
Veño, si, para rogarche que teñas calma, que
estás cerca o momento en que tés que duno
trar que eris nuller d'alentos, e que para
salvarte a ti e mais o teu sfilbo tés que ob-
decerru en todo. (Triz dirixese à porta da direita)

Mirria; Tia! Tia; Quero ver o ver o que foi a tia Xuana
Martins. Deixa; non-o chamez. Non conven que
esteas diante; Na cozinha non esta minha tia
Mirria. Si, esta.

Martins. Pois nada pode succederlle.

Mirria. Ben. Tala estorce, Martins. Parei
o que ti... Somentu ti podes ver a miu. salvacion.

Martins. Pois atende, Mirria. És que començan
por ter muita determinacion valor, muita
determinacion e enersia, facendo todo as ca
ladinas sin que fase de manan.

Mirria; Pero logo?

Martins. Fim calma, veras. Reinato teu
medo de perder a sua influencia no distric
to porque caeron do governo os politicos da
sua camada, ou mellor dito, as persoas que
lle sirven de tapadeira para que ninguem
ha reclamacion logre ser atendida. Sei
de boa tinta que fai o derradeiro esforro pa
ra perder, para sair co'a sua.

Mirria; Daquela eu?...

Martins. Non me perguntes mais, Mirria que
rida. Por tu e mais pol'o teu fillo ternas
que tomar unha determinacion sin dicir
palabra a ninguem

Mirria; Nin a tia Xuana?

Martins. A minha tia. si, porque esta da
nosa parte e quere me muito. Despois qu' eu me
vaya, cando suseder dirasllo todo.

Mirria. Din que teño que facer, segue